

Regelgeving en realiteit: wie draagt de verantwoordelijkheid?

Kort voor een commissiedebat van de Tweede Kamer over gewasbeschermingsmiddelen werd bekend dat in een steekproef van 30 Nederlandse kersentelers in 2024 slechts 23% alle regels voor gewasbeschermingsmiddelen had nageleefd¹. Vanuit alle hoeken van het politieke spectrum werd er schande gesproken over de slechte nalevingscijfers. In het debat gaf minister Wiersma aan dat de kersenteler en indirect de keten, die de teler op de slechte naleving aan moet spreken verantwoordelijk zijn voor een goede naleving van de gebruiksvoorschriften². Er is echter weinig aandacht geweest in de debatten rondom de vrijstelling, de tijdelijke toelating voor Tracer en die in 2024 voor de negende keer werd toegekend, voor de onderliggende redenen voor deze lage nalevingscijfers.

Bij het verlenen van de vrijstelling in het begin van het seizoen werd al duidelijk aangegeven dat een uitvoering van de eisen erg belangrijk was. De NVWA gaf toen al aan dat de naleefbaarheid van de gebruiksvoorschriften niet goed mogelijk werd geacht, maar de minister gaf toen toch het vertrouwen aan de kersentelers³. Uiteindelijk is de uitvoering van de regels in de praktijk niet altijd volledig mogelijk gebleken. Dat de kersenteler hierop wordt veroordeeld wordt als oneerlijk ervaren door de mensen in de sector om de volgende redenen:

- De eisen worden ieder jaar iets strenger, waardoor recente investeringen en aanpassingen aan de boomgaard niet altijd meer gelden en snel verloren gaan.
- De eisen waren een paar weken voor of soms zelfs tijdens de tijd dat de middelen gebruikt moesten worden bekend gemaakt.
- De eisen zijn strenger dan in andere teelten, die hetzelfde product gebruiken met een reguliere toelating.

De strenge en veranderende eisen komen tot stand door voortschrijdend inzicht op het gebied van bijvoorbeeld milieu en nieuwe technieken. De agrarische praktijk kan tot op zekere hoogte ook worden meegenomen in de risicoberekening als er budget beschikbaar is voor kostbaar onderzoek en dit in de gebruiksvoorschriften komt. De professionele kersenteelt is overkapt, waardoor middelen nauwelijks afspoelen naar bodem en water, en wordt er insectengaas gebruikt, waardoor een stuk minder kans is op uitspreiding via de lucht. Deze praktijk is echter niet goed geïntegreerd bij het opstellen van de eisen. Het gebrek aan budget heeft ook een rol gespeeld bij de aanvraag van een reguliere toelating. In het geval van het gebruik van maximaal 0,5 liter product per ha op totaal nog geen 600ha kersenteelt was het niet rendabel voor de producent om een aparte toelating aan te vragen. Dit heeft ervoor gezorgd dat de kersenteelt uiteindelijk terecht is gekomen in een jarenlange molen van veranderende eisen en onzekerheid voor middelen die worden gebruikt tegen een exotische vlieg die de kers onverkoopbaar maakt en nog niet op een andere manier effectief kan worden bestreden^{1,3}.

Hiermee wil ik niet zeggen dat gebruiksvoorschriften niet goed nageleefd hoeven te worden, maar wel dat de teler niet volledig verantwoordelijk gesteld kan worden voor de situatie waarop deze nu wordt afgestraft. Om tot een eerlijke en duurzame situatie te komen is het daarom goed dat niet alleen de telers op hun verantwoordelijkheden worden gewezen, maar vooral ook om samen eerlijk te kijken waar de knelpunten liggen in de totstandkoming van regelgeving en de uitvoering in de realiteit, zodat hier op een rechtvaardige manier naar gehandeld kan worden.

¹ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/gewasbescherming/inspectieresultaten/2024/vrijstellingen-kersenteelt>

² <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2024D47359>

³ -en-tracer-in-kers">https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2024/05/01/brief-aan-nfo-over-artikel-38-vrijstellingsaanvraag--en-tracer-in-kers